

การจัดทำคู่มือการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ
(อาหารและเครื่องสำอาง) สำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
Developing a Manual on Consumer Protection for Health Products
(Food and Cosmetics) for Local Government Officials

ณธิป วิมุตติโกศล¹, เพียรพันธุ์ พิระภิญโญ² และ ทวีศักดิ์ ไพรสสุวรรณ³
Natip Wimuttikosol¹, Pianpan Phiraphinyo² and Taweesak Praisuwan³

^{1,2,3}สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข

^{1,2,3}Food and Drug Administration, Ministry of Public Health, Thailand

E-mail: daranee@fda.moph.go.th¹, pep4103055@fda.moph.go.th², munk042@fda.moph.go.th³

Received: 2022-06-13; Revised: 2022-06-28; Accepted: 2022-06-29

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำคู่มือการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารและเครื่องสำอาง) สำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม ให้มีแนวทางปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในแนวทางเดียวกัน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการระหว่างเดือนตุลาคม 2561 ถึง มีนาคม 2562 โดยดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) รวบรวมข้อมูลและทบทวนการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ประชุมเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เพื่อกำหนดเนื้อหาและรูปแบบ และจัดประชุมแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) คณะทำงานและผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ผู้แทนของกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด รวม 36 คน วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และจัดทำร่างคู่มือ 3) สร้างคู่มือโดยรวบรวมข้อมูลและเรียบเรียงให้เป็นระบบ และ 4) จัดทำคู่มือแบบรูปเล่มและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ฉบับสมบูรณ์ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งนำไปใช้ในการอบรมเชิงปฏิบัติการตามโครงการส่งเสริมภารกิจ การกระจายอำนาจของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิจัยพบว่า คู่มือการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารและเครื่องสำอาง) สำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีเนื้อหา 6 บท ประกอบด้วย 1) หลักการพื้นฐานในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ 2) ความรู้ด้านกฎหมายในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ 3) ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภค 4) การใช้ชุดทดสอบอย่างง่าย (Test Kit) 5) แนวทางการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ และ 6) แนวทางปฏิบัติด้านการบังคับใช้กฎหมายสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่

คำสำคัญ: การจัดทำคู่มือ, คุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ, อาหารและเครื่องสำอาง, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research were to prepare of consumer protection manual for health products (Food and cosmetics) for local government officials to have guidelines for consumer protection for health products in the same way. It conducted qualitative research between October 2018 and March 2019 by conducting research in 4 steps, which are 1) collecting data and reviewing the operation of consumer protection for health products of Local Government Officials. 2) Meeting of relevant Food and Drug Administration officers to define content and format. Then, arranging focus group meetings of stakeholders, including representatives of Bangkok administration, Pattaya city, city municipality, municipality, sub-district municipality, and provincial public health office, totaling 36 people to content analyze and draft a manual. 3) Create a manual by collecting and arranging information into a system. 4) To produce a complete manual and electronic book for Local Government. This manual is used in the workshop for the Decentralization to Local Governments mission promotion project of the Food and Drug Administration.

The results revealed that the consumer protection operations manual for health products (food and cosmetics) for Local Government Officials contains six chapters, including; 1) Fundamentals of consumer protection operations for health products. 2) Understanding of the legality of consumer protection operations for health products. 3) Necessary fundamentals for consumer protection operations. 4) Using a simple test kit. 5) Guidelines for consumer protection operations on health products, and 6) Law enforcement practices for officers.

Keywords: Manual Preparation, Consumer Protection for Health Products, Food and Cosmetics, Local Government Organization

บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบันคนไทยมีแนวโน้มที่จะบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ไม่ปลอดภัยหรือมีความเสี่ยงด้านสุขภาพมากขึ้น อันเนื่องมาจากการเปิดเสรีทางการค้าที่ทำให้มีผลิตภัณฑ์สุขภาพใหม่ ๆ เข้าสู่ประเทศได้อย่างรวดเร็ว และการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่ทำให้ผลิตภัณฑ์สุขภาพมีคุณสมบัติที่หลากหลายและซับซ้อน นอกจากนี้ผู้บริโภคจำนวนมากยังได้รับข้อมูลจากการโฆษณาผลิตภัณฑ์ผ่านทางสื่อสมัยใหม่ ตลอดจนขาดข้อมูลที่ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดความตระหนักรู้ด้านสุขภาพ (กองแผนงานและวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2562) ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์สุขภาพด้านอาหารและเครื่องสำอางที่จำหน่ายในท้องตลาดยังไม่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ผู้ผลิตมีการใช้สารเคมีต่าง ๆ ทั้งที่อนุญาตและไม่อนุญาตให้ใช้ในกระบวนการผลิตหรือกระบวนการผลิตที่ไม่เหมาะสม จึงทำให้ตรวจพบสารเคมีตกค้าง และสารอันตรายปนเปื้อนปรากฏ

เป็นชาวอยู่เป็นระยะ ๆ ผู้บริโภคจึงมีความเสี่ยงในการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีตลาดนัดและรถเร่เข้ามาจำหน่ายถึงหมู่บ้านและชุมชน ทำให้มีความเสี่ยงที่เกิดจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีคุณภาพและเป็นอันตราย (กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2561)

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจหน้าที่ ระหว่างราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น (ประหยัด หงส์ทองคำ, 2526) ให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งราชการส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิด และเข้าใจสถานการณ์ในพื้นที่ มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารงานคลังของตนเอง และมีสภาของท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2553) ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ทันเวลา หรือทันต่อความต้องการของประชาชน ทั้งนี้งานคุ้มครองผู้บริโภคเป็นงานหนึ่งที่ถ้าหากราชการท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ดี ทันเวลา จะทำให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองปลอดภัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และในปี พ.ศ. 2546 สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดกรอบภารกิจที่จะดำเนินการถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับหลักการและวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติ โดยกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ไว้ 4 ภารกิจ ได้แก่ 1) การผลิตสื่อและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ 2) การเสริมสร้างศักยภาพผู้บริโภคทั้งด้านความรู้ในการบริโภคและเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรม 3) การสร้างและขยายเครือข่ายการมีส่วนร่วมในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพของผู้บริโภคในท้องถิ่น และ 4) การตรวจสอบติดตามคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ในสถานที่จำหน่ายตามที่ระบุในพระราชบัญญัติแต่ละประเภท (กองส่งเสริมงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น, 2557)

จากการศึกษาของ ฌีป วิมุตติโกศล และคณะ (2562) เกี่ยวกับสถานการณ์และปัจจัยที่มีผลต่อการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับการกระจายอำนาจจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาใน 4 ภารกิจ ทั้งนี้ในภารกิจที่ 4 คือ การตรวจสอบ ควบคุม กำกับ ผลิตภัณฑ์สุขภาพในสถานที่จำหน่ายยังดำเนินการได้น้อย โดยเฉพาะเรื่องการค้าสินค้าและการดำเนินการตามบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่เนื่องจากขาดความรู้และทักษะ สำนักงานคณะกรรมการและยาควรดำเนินการ ได้แก่ 1) กำหนดภารกิจการกระจายอำนาจในแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) 2) การอบรมให้ความรู้การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 3) การจัดทำคู่มือการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้ดำเนินการตามเสนอแนะทั้ง 3 ข้อ

จากปัญหาและสาเหตุที่กล่าวมาข้างต้น ในข้อที่ 3 การจัดทำคู่มือการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดทำคู่มือการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารและเครื่องสำอาง) สำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น แบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้เป็นแนวปฏิบัติและเพิ่มความรู้ความเข้าใจ ในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ซึ่งจะส่งผลให้เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ถูกต้อง ทันเวลา และทันต่อความต้องการของประชาชน ทำให้ประชาชน มีความเชื่อมั่นระบบคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้ประชาชนได้รับการคุ้มครอง ปลอดภัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อจัดทำคู่มือการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารและเครื่องสำอาง) สำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

สถานการณ์ปัญหาผลิตภัณฑ์สุขภาพ

สถานการณ์ปัญหาของผลิตภัณฑ์สุขภาพด้านผลิตภัณฑ์อาหารและผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข, 2562) มีดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์อาหาร

1.1 การบริโภคหวาน เค็ม มัน เนื่องจากมีอาหารสำเร็จรูป อาหารฟาสต์ฟูด เครื่องดื่มที่มีน้ำตาลสูง ซึ่งอาหารประเภทเหล่านี้มีผลทำให้ประชาชนบริโภคอาหารหวาน เค็ม มัน มากขึ้น ประกอบกับการที่ประชาชนออกกำลังกายไม่เพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ตามมา ดังนั้นการอ่านฉลากโภชนาการแบบจีดีเอ (Guideline Daily Amounts: GDA) หรือเรียกอย่างง่ายว่า ฉลากหวาน เค็ม มัน คือ ฉลากที่แสดงค่าพลังงาน (กิโลแคลอรี) น้ำตาล (กรัม) ไขมัน (กรัม) โซเดียม (มิลลิกรัม) ในหนึ่งหน่วยบริโภค เช่น ชอง ถู กุ้ง กุ้ง ของ ผลิตภัณฑ์นั้น โดยจะแสดงอยู่ด้านหลังบรรจุภัณฑ์ ฉลากหวาน เค็ม มัน จึงเป็นหนึ่งวิธีช่วยลดการบริโภคอาหารหวาน เค็ม มัน ที่ได้รับการบริโภคอาหารสำเร็จรูปได้

1.2 การโฆษณาสรรพคุณเกินจริงหรือการพยายาแผนปัจจุบันในผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร โดยผลิตภัณฑ์เสริมอาหารหลายชนิดมักพบปัญหาอวดอ้างสรรพคุณเกินจริง ซึ่งตรวจพบบ่อย ได้แก่ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่อ้างลดความอ้วน กระชับสัดส่วน รักษาโรค เครื่องดื่มสมุนไพรรักษาโรค และกาแฟลดความอ้วน เป็นต้น

2. ด้านผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

2.1 ฉลากเครื่องสำอางไม่ถูกต้อง ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางทุกชนิดต้องมีฉลากภาษาไทย ถึงแม้จะเป็นสินค้าที่นำเข้ามาจากต่างประเทศก็ต้องจัดทำฉลากภาษาไทยติดไว้ที่กล่องหรือขวด และมีข้อความอันจำเป็นอย่างครบถ้วน เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถมองเห็นและอ่านได้ชัดเจน เพราะผู้บริโภคจำเป็นต้องรู้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ ซึ่งผู้ผลิตและผู้นำเข้าต้องแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องสำอางต่อสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาหรือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ก่อนผลิตหรือนำเข้า หากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วเอกสารถูกต้องและครบถ้วน จะออกใบรับแจ้งให้ไว้เป็นหลักฐาน โดยเลขที่ใบรับแจ้งจะกำกับไว้ที่ฉลากเครื่องสำอาง

ปัญหาที่พบ คือ เครื่องสำอางตามตลาดนัด แผงลอย ส่วนใหญ่ไม่มีภาษาไทย หรือการแสดงฉลากไม่ถูกต้อง ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด

2.2 การโฆษณาเครื่องสำอางโอ้อวดสรรพคุณเกินจริง ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีจุดประสงค์ใช้เพื่อความสวยงามหรือความสะอาดในชีวิตประจำวัน แต่ผลิตภัณฑ์บางประเภท พบว่า การโฆษณาโอ้อวดสรรพคุณเกินจริง ให้คนหลงเชื่อว่าเป็นไปได้ เช่น ช่วยให้ผิวขาวทันใจ หน้าใสทันตา เปลี่ยนจากผิวดำเป็นผิวขาว 100%

สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศ ดังนั้นควรเลือกและตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องสำอางก่อนบริโภค ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยจากการบริโภค โดยจะมีหน่วยงานที่กำกับดูแลทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น อีกทั้งตามแผนที่กำหนดให้โอนภารกิจตรวจสอบติดตามคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารและยา) (กองส่งเสริมงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น, 2552) และผลักดันนโยบายการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 บัญญัติขึ้นตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้นำไปสู่แผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 และแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ซึ่งรัฐบาลแถลงต่อรัฐสภาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2553)

ปี 2546 สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา แต่งตั้งคณะกรรมการทำงานกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดกรอบภารกิจที่จะดำเนินการถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับหลักการและวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ไว้ 4 ภารกิจดังนี้ (กองส่งเสริมงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น, 2557)

1. การผลิตสื่อและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ
2. การเสริมสร้างศักยภาพผู้บริโภคทั้งด้านความรู้ในการบริโภคและเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรม
3. การสร้างและขยายเครือข่ายการมีส่วนร่วมในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพของผู้บริโภคในท้องถิ่น

4. การตรวจสอบติดตามคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ในสถานที่จำหน่ายตามที่ระบุในพระราชบัญญัติแต่ละประเภท

ได้มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพนักงานตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ท้องถิ่นจึงสามารถดำเนินการตรวจสอบเฝ้าระวัง

ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องสำอางในพื้นที่รับผิดชอบ (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข, 2561ก) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

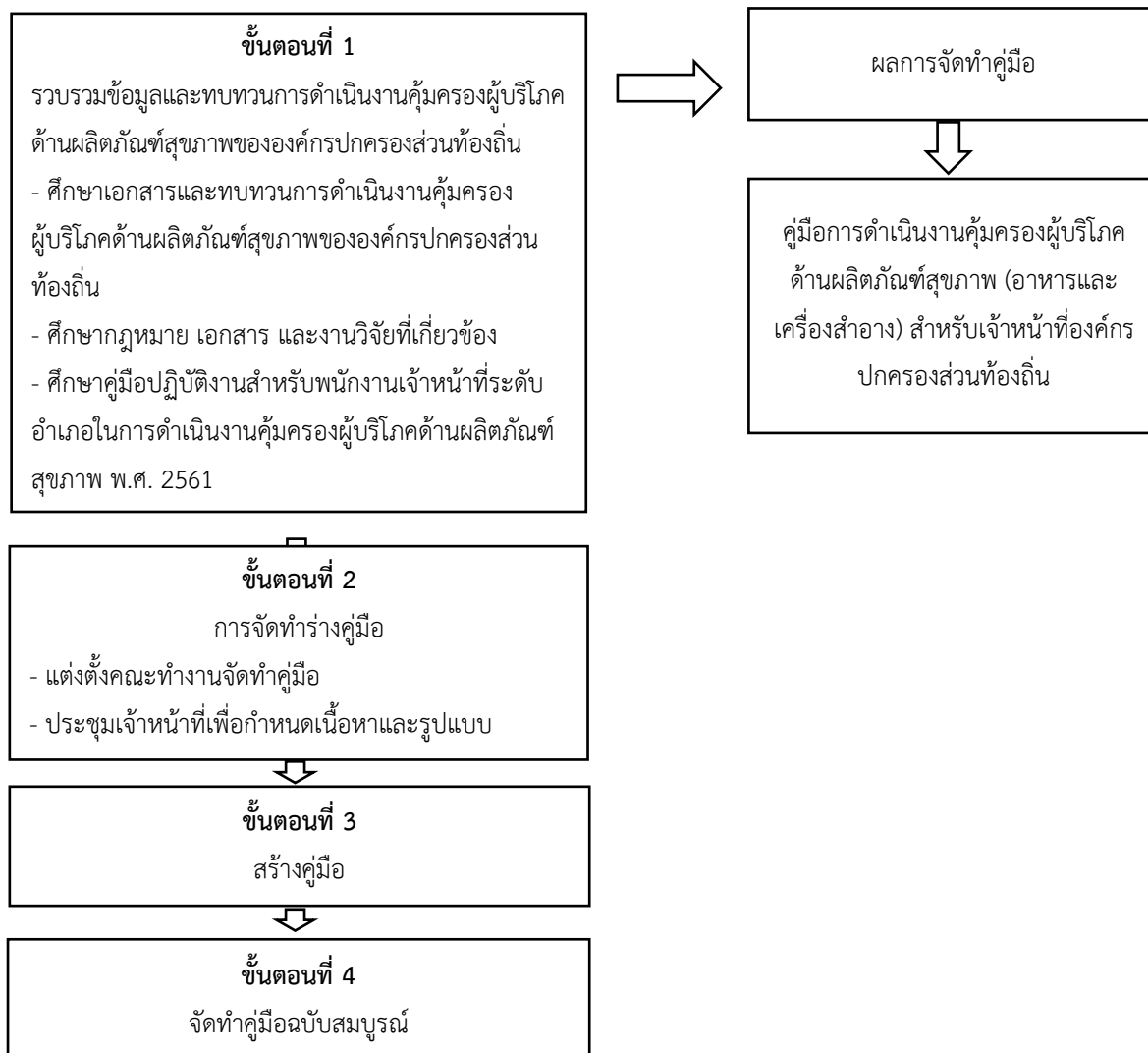
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณิธิ วิมุตติโกศล และคณะ (2562) ได้ศึกษาสถานการณ์และปัจจัยที่มีผลต่อการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 823 ราย เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงวิเคราะห์ (Chi-square) และการสนทนากลุ่ม (focus group) จำนวน 2 ครั้ง ๆ ละ 3 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน (จำนวน 60 คน) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับการกระจายอำนาจจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาใน 4 ภารกิจ ทั้งนี้ในภารกิจที่ 4 คือการตรวจสอบ ควบคุม กำกับ ผลิตภัณฑ์สุขภาพในสถานที่จำหน่าย ยังดำเนินการได้น้อย โดยเฉพาะเรื่องการดำเนินคดีและการดำเนินการตามบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ เนื่องจากขาดความรู้และทักษะ ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะต่อสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ว่าควรดำเนินการ ดังนี้ 1) กำหนดภารกิจการกระจายอำนาจในแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) 2) อบรมให้ความรู้การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 3) การจัดทำคู่มือการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถานการณ์ปัญหาผลิตภัณฑ์สุขภาพ ทบทวนการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกสาร กฎหมายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคู่มือปฏิบัติงานสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ พ.ศ. 2561 (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข, 2561ข) คณะผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลมาประกอบการจัดทำคู่มือ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การจัดทำคู่มือการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารและเครื่องสำอาง) สำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูลและทบทวนการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

1.1 ศึกษาเอกสารและทบทวนการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2 ศึกษากฎหมาย เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3 ศึกษาคู่มือปฏิบัติงานสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ พ.ศ. 2561

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำร่างคู่มือ

2.1 แต่งตั้งคณะทำงานโครงการส่งเสริมภารกิจการกระจายอำนาจของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดประชุมเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เพื่อกำหนดเนื้อหาและรูปแบบ

2.2 คณะผู้จัดทำคู่มือ ประกอบด้วย 1) หน่วยงานภายในสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ได้แก่ กองส่งเสริมงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น (กองคป.) สำนักอาหาร สำนักควบคุมเครื่องสำอางและวัตถุอันตราย 2) หน่วยงานในส่วนภูมิภาค ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี สุพรรณบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และสระแก้ว และ 3) หน่วยงานในส่วนท้องถิ่น ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลนครนนทบุรี เทศบาลนครรังสิต เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี เทศบาลเมืองวังน้ำเย็น และเทศบาลตำบลพนมสารคาม จำนวน 36 คน (ณิธิ วิมุตติโกศล และคณะ, 2562)

2.3 ได้จัดประชุมแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ประกอบด้วยคณะทำงานและผู้มีส่วนได้เสียในการจัดทำคู่มือการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารและเครื่องสำอาง) สำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้แทนของกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง รวม 36 คน เพื่อรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสรุปผลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำร่างคู่มือ

ขั้นตอนที่ 3 สร้างคู่มือการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารและเครื่องสำอาง) สำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้วิจัยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 มาสร้างคู่มือ แล้วนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้แทน คุ้มครองผู้บริโภคเขต (กอง คป.) สำนักอาหารและสำนักควบคุมเครื่องสำอางและวัตถุอันตราย พิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะ และนำคำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไข โดยแบ่งเนื้อหา จำนวน 6 บท ประกอบด้วย 1) หลักการพื้นฐานในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ 2) ความรู้ด้านกฎหมายในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ 3) ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภค 4) การใช้ชุดทดสอบอย่างง่าย (Test Kit) 5) แนวทางการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ และ 6) แนวทางปฏิบัติด้านการบังคับใช้กฎหมายสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยรวบรวมข้อมูลและเรียบเรียงให้เป็นระบบ

ขั้นตอนที่ 4 จัดทำคู่มือในรูปแบบสิ่งพิมพ์ และรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยเผยแพร่บนเว็บไซต์ของกองส่งเสริมงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น รวมทั้งนำคู่มือมาใช้ในการอบรมเชิงปฏิบัติการตามโครงการส่งเสริมภารกิจการกระจายอำนาจของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิจัย

การจัดทำคู่มือการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารและเครื่องสำอาง) สำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสรุปผลการประชุมจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในการจัดทำ (ร่าง) คู่มือการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารและเครื่องสำอาง) สำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยที่ประชุมให้ข้อคิดเห็นในการปรับปรุงเนื้อหาในร่างคู่มือ ดังนี้

1. เพิ่มสัญลักษณ์การขึ้นทะเบียนบนฉลากของแต่ละผลิตภัณฑ์สุขภาพ
2. เพิ่มบทบาทหน้าที่ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกลุ่มเยาวชนที่มีส่วนร่วมในการกิจของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.น้อย)
3. อัปเดตสถานการณ์ปัญหาผลิตภัณฑ์สุขภาพให้เป็นปัจจุบัน
4. การใช้ชุดทดสอบอย่างง่าย (Test Kit) ควรเพิ่มเติมว่าเก็บตัวอย่างประเภทใดในการตรวจสอบใช้ปริมาณเท่าใด
5. คู่มือควรมีเนื้อหาครอบคลุมเฉพาะที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยากระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น
6. ลักษณะรูปแบบของคู่มือ ควรมี 2 แบบ คือ เล่มใหญ่สำหรับเป็นคู่มือมาตรฐาน และเล่มเล็กไว้สำหรับออกตรวจ (จัดทำในครั้งถัดไป)

การจัดทำคู่มือการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารและเครื่องสำอาง) สำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ประกอบด้วย เนื้อหา 6 บท ประกอบด้วย บทที่ 1 หลักการพื้นฐานในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ประกอบด้วย ขอบเขตการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ โครงสร้างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระบบงานคุ้มครองผู้บริโภคทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น บทบาทหน้าที่และกฎหมายที่ใช้บังคับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และสถานการณ์ปัญหาผลิตภัณฑ์สุขภาพ บทที่ 2 ความรู้ด้านกฎหมายในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ประกอบด้วย กฎหมายที่เกี่ยวข้อง สรุปเรื่องการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และขั้นตอนการจัดทำบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ บทที่ 3 ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภค ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์อาหาร และผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง บทที่ 4 การใช้ชุดทดสอบอย่างง่าย (Test Kit) ประกอบด้วย ชุดทดสอบบอร์แรกซ์ (ผงกรอบ) ในอาหารและสารเคมี ชุดทดสอบฟอร์มาลินในอาหาร (น้ำยาแดงศพ) ชุดทดสอบโซเดียมไฮโดรซัลไฟต์ (สารฟอกขาว) ในอาหาร ชุดทดสอบสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชตกค้างในอาหาร ชุดทดสอบกรดซาลิซิลิกในอาหาร (สารกันรา) ชุดทดสอบปริมาณโอโอดีนในเกลือบริโภค ชุดทดสอบสารโพแทสเซียมในน้ำมันทอดซ้ำ ชุดทดสอบโคลิฟอร์มในน้ำและน้ำแข็ง ชุดทดสอบโคลิฟอร์มในอาหาร ชุดทดสอบกรดเทโนอิกในเครื่องสำอาง (กรดวิตามิน A) ชุดทดสอบปรอทแอมโมเนียในเครื่องสำอาง ชุดทดสอบไฮโดรควิโนนครีมทาหน้า รายชื่อผู้แทนจำหน่ายชุดทดสอบอย่างง่าย และรายชื่อศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ บทที่ 5 แนวทางการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ประกอบด้วย การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและการจัดทำ

แผนการดำเนินงาน การตรวจสอบผลิตภัณฑ์สุขภาพ ณ สถานที่จำหน่าย การตรวจสอบสถานที่ผลิตอาหาร (เฉพาะ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา) และการสร้างและพัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคระดับพื้นที่ และ บทที่ 6 แนวทางปฏิบัติด้านการบังคับใช้กฎหมายสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ ประกอบด้วย แนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบสถานประกอบการ และการบันทึกและรวบรวมพยานหลักฐาน ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 คู่มือการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารและเครื่องสำอาง) สำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อภิปรายผล

การจัดทำคู่มือการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารและเครื่องสำอาง) สำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ทบทวนการดำเนินงานและวิเคราะห์สภาพปัญหาจากการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า การตรวจสอบควบคุม กำกับ ผลิตภัณฑ์สุขภาพในสถานที่จำหน่าย ยังดำเนินการได้น้อยในเรื่องการดำเนินคดีและการดำเนินการตามบทบาทของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากขาดความรู้และทักษะ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ณธิป วิมุติโกศล และคณะ (2562) ที่ได้ศึกษาสถานการณ์และปัจจัยที่มีผลต่อการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับการกระจายอำนาจจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาใน 4 ภารกิจ ทั้งนี้ในภารกิจที่ 4 คือ การตรวจสอบ ควบคุม กำกับ ผลิตภัณฑ์สุขภาพในสถานที่จำหน่ายยังดำเนินการได้น้อย โดยเฉพาะเรื่องการดำเนินคดีและการดำเนินการตามบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ เนื่องจากขาดความรู้และทักษะ ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจึงควรจัดทำคู่มือดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์

สุขภาพ (อาหารและเครื่องสำอาง) สำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานภายในสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ได้แก่ 1) กองส่งเสริมงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น สำนักอาหาร สำนักควบคุมเครื่องสำอางและวัตถุอันตราย 2) หน่วยงานในส่วนภูมิภาค ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี สุพรรณบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และสระแก้ว และ 3) หน่วยงานในส่วนท้องถิ่น ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลนครนนทบุรี เทศบาลนครรังสิต เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี เทศบาลเมืองวังน้ำเย็น และเทศบาลตำบลพนมสารคาม ได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์เนื้อหา รวบรวมข้อมูล และจัดทำคู่มือ จากนั้นนำคู่มือมาใช้ในการอบรมเชิงปฏิบัติการตามโครงการส่งเสริมภารกิจกระจายอำนาจของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณธิป วิมุตติโกศล และคณะ (2562) ที่ได้ศึกษาสถานการณ์และปัจจัยที่มีผลต่อการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ผลการวิจัยพบว่า ควรอบรมให้ความรู้การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีการประสานกับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ในการผลักดันเชิงนโยบายการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น ดังนั้นการจัดทำคู่มือส่งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีแนวทางปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สามารถดำเนินการได้ถูกต้อง แก้ปัญหาได้ทันเวลา และตอบสนองความต้องการของประชาชน หลังจากการใช้คู่มือจะต้องติดตามและประเมินผลการนำคู่มือไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารและเครื่องสำอาง) ของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงการดำเนินงานและพัฒนาคู่มือให้สมบูรณ์

สรุป

คู่มือการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารและเครื่องสำอาง) สำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจัดทำตามขั้นตอนการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำคู่มือ อันเป็นเครื่องมือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ ทำให้แก้ไขปัญหาได้ทันเวลาทันต่อความต้องการของประชาชน และนำมาใช้ในการอบรมเชิงปฏิบัติการตามโครงการส่งเสริมภารกิจกระจายอำนาจของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ยังมีข้อที่ควรพัฒนาคือ ควรมีการประเมินผลการนำคู่มือไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารและเครื่องสำอาง) ของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

ควรมีการปรับปรุงเพื่อพัฒนาคู่มือโดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ มีการประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจการใช้คู่มือแก่ผู้ปฏิบัติ เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ใหม่ หรือ โอน/ย้าย มีการติดตามการใช้คู่มือของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสามารถนำคู่มือมาใช้ในการอบรมเชิงปฏิบัติการตามโครงการส่งเสริมภารกิจกระจายอำนาจของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการประเมินผลการนำคู่มือไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารและเครื่องสำอาง) ของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถจัดทำคู่มือในรูปแบบอื่น ๆ เช่น Infographic เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายและไม่ซับซ้อน จัดทำเป็นคลิปวิดีโอ (ทำสื่อออนไลน์) หรือทำเผยแพร่ให้แก่ประชาชนทั่วไปได้ใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง ควรศึกษาแนวทางการนำคู่มือไปใช้อย่างยั่งยืน และมีการทบทวน/ปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *คู่มือการใช้ชุดทดสอบอาหาร*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- กองแผนงานและวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2562). *รายงานสรุปผลการดำเนินงานตามแผนจัดการความเสี่ยงผลิตภัณฑ์สุขภาพ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- กองส่งเสริมงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น. (2557). *การพัฒนา รูปแบบและแนวทางการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- กองส่งเสริมงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น. (2552). *โครงการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรับรองการกระจายอำนาจการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ประจำปี 2552*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- ณิธิป วิมุตติโกศล, ทวีศักดิ์ ไพรสุวรรณ, พิระภิญโญ และอุษณีย์ ทองใบ. (2562) การศึกษาสถานการณ์ และปัจจัยที่มีผลต่อการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. *วารสารวิชาการกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ*, 15(3), 39-50.
- ประหยัด หงษ์ทองคำ. (2526). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2553). *พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542*. ค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2565, จาก <https://docs.google.com/file/d/0B0QqZeoMeRdmUTBmTGJ1NVVxczA/edit>

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข. (2562). คู่มือการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (อาหารและเครื่องสำอาง) สำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข. (2561ก). ความเป็นผู้นำการกระจายอำนาจของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข. (2561ข). คู่มือปฏิบัติงานสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.